

IDEGEN UTAK

Mintha valahonnan a multból, emlékek mélyéből emelkedne fel a kis szoba. Tizenkét lépés a szállodai szoba, tizenkét lépés fel-alá. — Szokolay megállt, mintha várna valakit. Most elindult hozzá valaki, hogy hazavigye. Idejön. Talán már be is fordult az utcába, jön föl a lépcsőn. Itt, ebben a szállodai szobában inkább megtalálja, mint ahol eddig lakott. Mégis az lett volna az otthona? Idegen arcok és közöttük az egyik a lánya.

Szokolay leült az asztalhoz, a vizespoharat forgatta. A pohár szélén fölmerült az arca, elmosódva forgott körbe-körbe. És mintha ez az arc beszélne, elmondana mindent . . .

. . . azt az estét, amikor a lakás ajtaja előtt állt. Oly élesen hideg volt a levegő, mintha pengéket döfnének az emberbe. Csöngetett. Senki. Láta, hogy az üveglak nyitva van. Benyúlt, kinyitotta az ajtót. Egy darabig a sötét előszobában állt, nem gyújtott villanyt. — Van itt valaki? — Nem felelt senki. A konyhaajtó nyitva, égett a gáz. Bement, szinte tőltá maga előtt a sötétet. Valahogy várni lehetett, hogy a kéken lobogó lángban felmerült egy arc. Vagy valaki megszólal a sötétben. A mosdóban tányérok, az asztalon is tányérok. Meg egy beharapott vajaskenyér. Fölvette, mintha tovább akarná enni, de aztán visszatette.

A gázláng kissé megvilágította az ablakot, különös sárgás-kék fényvel. Az ablak megnőtt, messze belenyult az udvarba, ki az utcára, a sötétbe. Árnyak lebbentek át az üvegen, árnyak omoltak egymásba. Mintha onnan figyelnék a férfit, ahogy a konyhában áll, egyedül. Apró, fényes, kis alak mozgott az ablak sötétjén. Pici, kis pont, de mégis oly jól látni. Valamit visz a kezében. Tányért, igen és most leteszi a fehér asztalra. Aztán leül és vár. Erre fordítja a fejét, néz. Egy asszony. Ismerős a ruhája, a haja, az a mozdulat, ahogy a kezét tartja. Ül és vár. Aztán egyszerre eltűnik, mintha ráborulna egy sötét tenyér.

A férfi körme az ablak kilincsén koppant. Úgy állt a kilincsbe fogódzva, mintha többé el se akarna mozdulni. De odabent, talán odabent a szobában van a lánya.

Átment a fürdőn. Nézte az ajtó hasadékát, kiszűrődik-e alul valami fény? Semmi. Egyszerre bent állt a hálóban. A másik szobából jött valami fény . . . Az ebédlő félig leeresztett redőnyén áttört a hold és az eluszó, halvány fényben a szoba szinte felemelkedett.

A vetetlen ágy: dunyhák, párnák egymásradobálva, a paplan lecstüngő sarka. De, hogy ehhez a halomhoz egy ember is tartozik? . . . — nem, azt nem lehetett tudni. Egy pillanatra, mintha valaki mélyen lélegzene az ágyban. Szokolay szinte látta is, ahogy összehúzódva fekszik, féloldalra dőlve. Közelebbment az ágyhoz, két ujját belenyomta a dunyhába.

— Magda . . .

Úgy hangzott ez, mint félnék kaparászás egy ajtón. Az ágy mellett, állt és úgy érezte, mintha lassan ő is belesüppedne a dunyhába, elveszne ebben a halomban. Mi lehet itt? mi ez a mozdulatlanság? Hol van Magda? talán itt fekszik az ágyban meggyilkolva?

Keze végigtapogatott a párnán, szinte már érezte az emberi arcot, haját. Előrecsuszott, belehasált az ágyba. Úgy maradt: — sebesült, fáradt katona. Semmi, de semmi kedve fölkelni. Később a hátára feküdt, keresztbe az ágyon, cipőjét se vetette le. Hirtelen fölült és belekiáltotta a sötétbe.

— Mocsok!

Visszahanyatlott és feküdt tovább. Lehunyta a szemét és mintha feny siklana át az arcán, zenét is hallott, cigányzenét. Talán az ablak alatt állnak és valaki énekel.

Érezte, hogy egy arc hajol föléje.

— Apa . . . beteg vagy?

Nem felelt, nem is tudott felelni. Valaki áll a lánya mögött és nem mer közelebb jönni. Ki lehet itt a szobában Magdával? Ki jöhetett vele? Itt van még, vagy elment? — De miért rángatják? hagyják csak feküdni, nyugodtan feküdni . . .

Reggel, ahogy felébredt, Magda feküdt mellette. Még aludt, arca gyerekesen felfúvódott. Ő pedig kimászott az ágyból. Egy darabig a szobában ténfergett, mintha föl akarná ébreszteni a leányát, de aztán kiment a mosdóba. Állt a tükör előtt és akkor már tudta, hogy elmegy innen. Elmegy az idegen lakásból. Anélkül, hogy búcsúzna; nincs kitől, nincs mitől búcsúzni.

Az ajtó mögött a lánya, ahogy a párnára hajol, olyan árva az arca. Visszament, úgy szappanos képpel, kezében a borotvapamacs és letült az ágy szélére. Magdának csak a fölcsúszott válla látszott, az élettelen karja és a paplan, ahogy emelkedett, — emelkedett, meg süllyedt. Ez hát a leánya, őt kereste tegnap este és ha most felkeltené, hogy beszéljen vele, megkérdezze, miért nem lehetnek soha egyedül, miért csönget mindig valaki, miért hoz ide idegen pofákat aludni és miért tűnik el hazuról? . . . — Az ecsetről lehullott a szappanhab. Papucsá orrával dörzsölgette, kenegette a szőnyegen.

Aztán megint a fürdőben állt, de mintha kint lenne a Dunaparton,

a hűvös, esőmosta Dunaparton. Úgy mozognak az emberek, akár a lomha zsákok és a vasszürke ég is, mintha aludni készülne valamerre. Menni, menni . . . a reggelit majd egy kávéházban, most már nem lehet tovább maradni.

Az ajtóra bámult.

Most kel fel Magda, kijön és eléje áll. Megfogja a kezét és nem kell elmenni.

Az ajtó nem nyílt meg.

Később megírta azt a levelet, pár sort. — Édes kislányom pár napra elmegyek Ervinhez . . . — Pénzt tett egy borítékba, aztán csomagolt. Ing, harisnya egy kis bőröndbe. Egy könyv: Buda halála. Még a feleségének vette, aztán a leányának olvasta esténként.

Közben pedig várt . . . mert az mégse lehet, hogy elmenjen innen, hogy Magda elengedje. Miért is alszik, hát nem érzi, hogy?! . . .

Szemüvegben állt, keze a bőröndön, akár egy pályaudvaron. — Minden jót, majd irok, minden jót! — Megint az ajtóra nézett, a hálószoba ajtajára.

Aztán végigment az előszobán, az udvaron és már a ház előtt állt, — fölnézett. Most látta először a házat, a házat ahol lakott. Valahol egy szobában alszik a lánya, az asztalon a levél. Mi az ott fönt, a harmadik emelet balkonján? Kőangyal? Viszi, röpití a mozdulatlan házat.

Ervinhez, a sógorához? Beszélni, magyarázni? Nem, nem! Az arcát se tudná látni, ahogy hallgat, figyel. Az üzletbe se megy be. Nem fontos.

Most pedig itt ül ebben a szobában, előtte az asztalon Buda halála. Ide is csak elhurcolta magát, itt se tudott megszabadulni semmitől. Idegen zajok a szomszédban: arrébb tólnak egy széket, valaki köhög, csoszogás a folyosón. Mi köze hozzá?! — és ehhez a ronda terítőhöz, mocskos falhoz?

Főlkapta a kabátját. A portán, ahogy leadta a kulcsot, belelapozott a vasuti menetrendbe.

A kövér portás feléje hajolt.

— Utazni tetszik?

— Nem, nem utazom! — Aztán, mint aki még ezt a pár szót is megbánta, kiment.

Az utcán körülnézett, minha várná, hogy valaki megszólítsa, valaki hozzálépjen és megfogja a karját. Igen, most szépen hazamegy. Ez egy pillanatra oly valószínű volt. Magda otthon ül és várja, nem kérdez majd semmit és neki se kell beszélni, magyarázni. — Aztán eltűnt ez a kép az otthonról, úgy kihullott belőle.

Hát akkor talán egy vendéglőbe, kávéházba, vagy megint a pályá-

udvarra? Tegnap délután is ott volt, a vonatokat nézte, a búcsúzókat, aztán beült a vasuti étterembe, mint aki indulásra vár.

Magda már bizonyosan volt Ervinnél és most együtt keresik. Ha összeakadnak a pályaudvaron, vagy egy mozi előcsarnokába...

— Jónapot, Szokolay uram, már éppen fel akartam menni!

Sovány, szalmabajúszos férfi állt előtte, üvegestekintetű, kék szemmel. Zsineggel átkötött csomagot szorongatott a hóna alatt és széleskarimájú, kopott, barna kalapja, akár egy öreg serifé. A hosszú, pokrócszerű kabát alul biztosítótűvel összetűzve.

— Maga, maga?...

— A biztosítás miatt kerestem. Kompóthy vagyok, ha tetszik emlékezni.

— Ja, aki felolvasta azokat a verseket!

— Igen, még a kötetemre is előjegyzett kérem, a verskötetemre és most elhoztam a nyugtát.

— Miféle nyugtát?

— Hát az életbiztosítás miatt. A multkor nem volt nálam nyugta, tetszik emlékezni? Kérem, hiába csöngettem önöknél, pedig odabent égett a villany. Tegnap délután jártam ott, két új verset is vittem és tetszett ígérni, hogy a sajtóból esetleg kaphatnék.

Ki ez az ember, ez a Kompóthy, mintha az utcakövekből emelkedne fel? Mit beszél biztosításról és sajtóról? Közben milyen dermedten néz. Ott járt nálunk, látta, hogy odabent ég a villany.

— A lánnyal nem beszélt?

— Mondom, hogy nem nyitottak ajtót, pedig többször is csöngettem.

— És Magda nem jött? (Oly hálás volt, hogy kiejthette ezt a nevet és most már szerette ezt az embert itt a járdán a csomagjával, nagy kalapjával.)

— Nem, senki nem jött az ajtóhoz, de itt is átadhatom a nyugtát. A falhoz húzódtott és a zsineget bontogatta. — Már megint úgy össze-gubancolódtott, én nem értem, micsoda göp!

— Hagyja, hagyja kérem, igazán nem olyan sürgős! Majd ideadja máskor a nyugtát, elhozza a lakásomra. — Kompóthy tőlünk jön, gondolta, ott állt az ajtó előtt és régebben már volt a lakásban, talán a leányomat is látta. — Ugy-e ismeri Magdát, a leányomat? Hát persze, hogy ismeri!

— Ismerem kérem, igen. És azt a fiatalembert is, aki odajár, a Gábort.

— Gábort, azt mondja, Gábort? — Szokolay egy fűszertizlet tábláját nézte, a lassan növekvő árnyakat és az utca, mintha áthömpölyögne rajta minden zajával. Ebben az örvényben egy vékony szál az otthon.

Kinyújtotta a kezét és megfogta Kompóthy karját. — Tudja, hozzánk annyian járnak, fiatal emberek, lányok. De erre emlékszem, a Gáborra. Beszélgettünk néha. Mert a többiekkel nem lehet, azok meg se látnak, csak jönnek: — Magda itthon van? Vagy semmit se kérdeznek, csak nyomulnak befelé. Hogy miért kell ez Magdának, miért nem tud néha egyedül lenni velém? Régebben egypárszor el akartam vinni színházba, a jegyet is megvettem előre, igen, előre, hogy örüljön. — Apus, most nem érek rá, — és megsímogatta az arcomat. Oly gyorsan ki tud menni a szobából...

Kompóthy vékony alakja mintha elszakadna, szétfoszlana a sötétben. Megigazította a hóna alatt a csomagot és beszélni kezdett.

— A feleségemnek nem volt valami jó élete mellettem, de mégis, azt hiszem, boldog volt, ha néha elvittem egy kávéházba, vagy fölolvastam neki. Nagyon szerette a könyveket, de ő maga sose olvasott, azt akarta, hogy én...

— Együtt voltak, sokat voltak együtt?

— Igen kérem, hiszen nem volt neki senkije. Télen otthon ült valami ócska katonaköpenyegben — mert hát nem volt fűtés nálunk — ült és várta, hogy beszéljek a keleti bölcsekről, a lélekről és, hogy ez csak egy álom, amit életnek hiszünk. Néha pedig azt gondoltam, hogy miért is nem szól nekem, miért nem küld dolgozni. De nem szólt semmit, sosem veszekedett. Multkor álmodtam róla, igen kérem. Nem is éjjel volt ez, hanem már úgy hajnal felé. Mintha az ágyamnál állt volna, az ágyam fejénél, nem láttam, de tudtam, hogy ott van és én olyan csodálatosan könnyűnek éreztem magam... feküdtem és tudtam, csak a kezemet kellene kinyújtani, hogy elérjem és ez az érzés egész uap tartott, mintha az utcán is velem lenne a feleségem.

Valahol Szokolay feje fölött lecsapódott egy redőny, egy lárvaszerűen fehér arc jött felé hasadt, vörös szájjal. Mindezen túl Kompóthy hangja, mintha csak ketten lennének az utcán. A feleségéről beszélt Kompóthy, de mintha Magdáról szólna, Magdáról, akit az apa itt az utcán oly közel érzett.

— Majd eljön hozzánk Kompóthy, kedves Kompóthy barátom, hozzám, meg a lányomhoz. A verseket is felolvassa. Én nem sokat értek az ilyesmihez, de a lányom!... — csettintett. — Mennyit olvas és talán az is a baj, hogy én nem tudok vele ilyesmiről beszélni. De majd maga...

Kompóthy kicsit hátralépett a sötétben, tenyerét rátette egy földszinti ablak párkányára. Várni lehetett, hogy az ablak kinyílik és behívják Kompóthyt, aki úgy otthon van ebben az utcában.

— Csak az a fontos, ami bennünk van, — de ki figyel önmagára?

Pedig azt kéne: lejegyezni minden rezdülésünket és akkor az ember eljut oda, hogy...

— Öreg gazember, sötét csirkefogó!

Magas, teltkeblű nő állt Kompóthy mellett. Nem is tudni, hogy került elő, mintha az utca vetette volna ki magából. Egyszerre rázta kezét, fejét, lábát. Feldúlt, izgatott toronyra emlékeztetett. Kompóthy alulról fölfelé pislogott rá és szinte belecsúszott, elveszett a szalmaszínű bajuszába.

A nő csípőre tette a kezét.

— Hát nem sül ki a szeme, maga közönséges csaló? Mit keres ebben a kerületben, azt mondja meg, mit keres? Azt hiszi, nem tudom, hogy ellopja a címeket? Idejön biztosítani, ahelyett, hogy Kőbányára menne, ahova beosztották! Multkor az Andrassy-úton csípték el, meg a Belvárosban. Aztán az ember hiába dolgozik, mert ilyen alakok vannak!

Kompóthy motyogott valamit a bajuszából, Szokolayra nézett, a nőre, aztán belekapaszkodott az iratsomóba, mintha azzal akarna elevezni a sötétben. De a nő úgy állt előtte, akár egy fal.

— Már régen figyeljük magát! Vigyázzon, csak arra figyelmeztetem, hogy vigyázzon! Arról nem is szólva, hogy az elszámolással is baj van. Mit motyog? — hogy költő és nincs feje az ilyen apróságokhoz!? Azért kegyelmeztek meg a multkor. Jó, jó, tudja, amikor elsüllyesztette a bevételt az utolsó vasig. De ezt nem lehet mindig és azt se lehet, hogy ellopkodja mások elől a címeket!

A nő ismét megrázta magát, hatalmas keble megremegett, mintha Kompóthyra akarna zuhanni. Kompóthy pedig csak állt, pocsolójává olvadva.

Szokolay előrelépett.

— Bocsánat, hogy beleszóllok, de itt tévedés lesz. Ismerem én Kompóthy urat, hiszen jár hozzám és előfizettem a verskötetére...

— Maga is?! — trombitált a nő. — Mindenkitől beszedi a pénzt, de azt hiszem, sose látjuk azt a kötetet.

— Miért ne látnánk? De ha véletlenül nem jelenik meg, hát arról se Kompóthy barátunk tehet. Nehéz dolog ez manapság. Egy verskötetet.

— Bizony nehéz! — Ekkor szólalt meg először Kompóthy, ekkor emelkedett föl a pocsolójából. A bajuszából is kibújt és közel lépett a nőhöz. Most úgy fogta a kéziratköteget, mint a fegyverét és az arca is, akár egy paripáról nézne... — mert csak azt látják, hogy az ember elindul különféle címekkel és utcáról-utcára vándorol. De, hogy közben megáll és egy rongy cetlire verset ír!... Ellopkodom a címeket, elsüllyesztem a bevételt... dehát csak ez volnék?! Hiszen mindez azért kell, hogy írjak... vagy beesek egy kávéházba és a levegőbe

bámulok, akkor érzem, hogy vagyok! A bűn is az enyém és aki nem éli ki a bűnt, az még gyalázatosabb. Örökké csak arra vigyázzon az ember, hogy ne hibázzék? És egyszer mégis csak megjelenik a kötetem, a verskötetem, hiába röhögnek rajtam. Mert azt tudnak a hibátlanok, az óvatosak: — röhögni!

A nő legyintett.

— Süket duma.

Azzal otthagya Kompóthyt.

— Ne törődjön vele, — mondta Szokolay — ne törődjön vele, kedves Kompóthy.

— Éppen ezzel törődjek? Hát amikor kirugtak a várostól, ahol tollnok voltam, meg a tanfelügyelőségtől? Majd a biztosítástól is kirugnak és akkor lesz valami más. Legfeljebb megint bevonulok egy barlangba, vagy az erdőbe, aztán majd onnan is továbbmegyek, mindig tovább. Különben, különben, hát lehet, hogy nem jelenik meg a kötetem...

Egy pillanatig így állt lecsuklott fejjel, aztán fölnezett.

— Most fölmegek ide, egy címre. Isten vele. — A sötét szinte összecsapott fölötte, ahogy eltűnt.

Szokolay pedig egyedül maradt az utcán és megint azt érezte, hogy Kompóthy tőlük jött, a lakás előtt állt. Magda otthon van, egyedül, föl-alá járkál a szobában. Milyen lehetett, amikor eljött Ervintől, amikor megtudta, hogy nincs ott az apja? Hogy nézhetett Ervin, az a hólyag, biztosan még előadást is tartott... aztán az út, ahogy Magda hazament...

Az apa, mintha gőzfürdőbe lépne, úgy elöntötte a forráság és olyan értelmetlen volt körülötte minden. Valahonnan messziről látta az embereket, a házakat és önmagát, ahogy itt áll az utcán.

Megfordult.

Nem, nem, hát ebből elég! Hazamegy Magdához, holnap majd elküld azért a pár holmiért a szállodába, de most nem tud visszamenni nem tud máshova menni.

Szinte futott. Aztán lihegve megállt egy kirakat előtt. Venni kéne valamit, hazavinni a lányának. De mit? Talán azt a zöld ridikült, vagy inkább süteményt?

Fölugrott egy villamosra. A Perronon állt és kifelé bámult az utcára. — Mit vegyen? Minek örülne Magda? Új gramofonlemez? dehát azt se tudja, milyen zenét szeret.

Mi az, miért állunk olyan sokáig? Kidugta a fejét. Hosszú kocsisor állt előttük. Valami történhetett. Eh, nem várunk, nem! Leugrott a villamosról. Az szinte abban a pillanatban elindult. Egy darabig mellette futott, aztán lemaradt és a következőre lépett fel. Letült, homlokát az ablakhoz nyomta, figyelte az utat, mintha nem bízna a villamosban, aztán megint fölállt és egy háton dobolt.

— Szintén leszáll?

— Hol van még a megálló!?

Végre leszállt és egy virágosüzlethez loholt. De a boltot már bezárták. Hát semmit, semmit nem tud hazavinni? Nagy, lusta, fehér virág egy vázában. Azt nézte egy darabig, majd otthagya a kirakatot. Elmegy Magdával vacsorázni valami kedves, zenés helyre . . . vagy talán előbb színházba? Mindegy, mindegy, csak gyertünk már!

Mintha vele együtt, az utca fekete vonalán, egy másik Szokolay futna és átkiabálna hozzá. — Minek mész?! — hiszen a kutya se vár! Új le egy padra, vagy eredj vissza a szállodába!

Nem, most nem akarta hallani ezt a hangot. De a másik nem hagyta.

— Nevetséges figura vagy, ahogy így loholsz! mintha törődne veled valaki . . . fordulj vissza, még van idő!

De akkor elérte a házat. A kapualjban majd feldöntött valakit. Át az udvaron és, mintha mindenki őt nézné a földszinti ablakokból. — Aztán ott állt az ajtónál és egyszerre dideregni kezdett. Odabent világos volt a nagyszoba üvegajtaja és a fény végigcsúszott az előszobán, oly alattomosan, mintha gáncsot akarna vetni. Valaki élesen nevetett . . . ez, ez a leánya . . . mond is valamit. — Már megint baj van Kínában, a japánok betörték . . . — Egy furcsa torokhang: — Kína messze van! tegyük fel egy lemezt.

Az apa becsöngetett.

Magda, akár a fényből jönne felé, de ahogy megnyílt az ajtó, hátralépett. — Apa . . . — akár kettéhasították volna az arcát.

Szokolay már tudta, hogy nem várta őt itt senki és Magda nem is volt Ervinnél.

Végigment az előszobán, mögötte a lánya. Magda szólt, de nem lehetett érteni. Egy pillanatra, mintha meg akarná fogni a kezét.

Odabent, a szobában, egy sovány, szőke fiatalember hajladozott valami halhatatlan zenére. Ingben volt, kabátja, nyakkendője ledobva egy székre. A földön ujság. — Japán csapatok . . . — ennyit lehetett látni. A fiú, ahogy meglátta az apát, kiegyenesedett, elvagyorodott mintha maga a tréfa közeledne felé.

— Régen láttunk, Bandi bátyám . . .

— Kotródj!

— De apa . . . — Magda elcsuklott. Csak nézte ezt az arcot, az apa arcát . . . honnan jöhet, merről? És most át a szobán feléje indul. Valami csörömpöl körülötte, mintha üvegbe lépne. Az üvegajtó . . . ki verte be a szekrény üvegajtóját?! Itt áll előtte az apa, itt áll és neki is azt mondja, mint előbb annak az idegennek:

— Kotródj!

MÁNDY IVÁN.